
СТРАТЕГІЯ

***СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ***

УКРАЇНИ

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Том II

Київ - 2014

УДК 005.21:330.34](477)
ББК 65.9(4Укр)050+65.9(4Укр)013

С83 СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ. Наукове видання. Загальна редакція і складання Степанова О. П. – В 2-х томах. – К.: «Юрисконсульт», 2014. – 320 с.

Друкується
за рішенням головної Вченої ради
Київського національного університету культури і мистецтв
(Протокол № 13 від 03 квітня 2014р.)

Редколегія: Поплавський Михайло Михайлович, *доктор педагогічних наук, професор (шеф-редактор);* Степанов Олександр Петрович, *доктор економічних наук, професор (головний редактор);* Шевель Інна Петрівна, *кандидат соціологічних наук, доцент (відповідальний редактор);* Костиця І. О., *кандидат політичних наук, доцент;* Гриценко А. А., *доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАНУ;* Злобіна О. Г., *доктор соціологічних наук, професор;* Корж М. В., *доктор економічних наук, професор;* Корнієвський О. А., *доктор політичних наук, професор;* Ластовський В. В., *доктор історичних наук, професор;* Малкіна Г. М., *доктор політичних наук, доцент;* Мунтіян В. І., *доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАНУ;* Пахомов Ю. Н., *доктор економічних наук, професор, академік НАНУ;* Ручка А. О., *доктор філософських наук, професор;* Сич Є. М., *доктор економічних наук, професор;* Сіденко С. В., *доктор економічних наук, професор;* Сірий Є. В., *доктор соціологічних наук, доцент;* Танчер В. В., *доктор філософських наук, професор;* Третяк А. М., *доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААНУ;* Філіпенко А. С., *доктор економічних наук, професор.*

ISBN 978-966-2968-23-1

У науковому виданні висвітлюються теоретичні й прикладні положення та проблеми стратегії і тактики міжнародних відносин, міжнародних економічних відносин, економіки та соціології розвитку України. Досліджуються питання інтеграційних та реструктуризаційних процесів, науково-виробничої та інноваційно-інвестиційних сфер, функціональної економіки та соціології, узагальнюються зарубіжний досвід соціально-економічного розвитку, сучасний стан й перспективи проблем управління процесами відтворення суспільства.

Матеріали видання розраховані на управлінський персонал різних рівнів, науковців, викладачів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів.

ISBN 978-966-2968-23-1

© Юрисконсульт, 2014
© Степанов О. П., 2014

З М І С Т

УПРАВЛІННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ

<i>Корж М. В., Латшєва О. В.</i> КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПРОЕКТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ.....	3
<i>Збарський В.К., Резнік Н.П.</i> МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РІЗНОУКЛАДНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	12
<i>Загарій В. К., Ковальчук Т. Г.</i> ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	22
<i>Бойко О. В.</i> РОЗВИТОК РИНКУ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ НА ПРИНЦИПАХ МЕРЕЖЕВИХ СИСТЕМ.....	31
<i>Черевко О. В.</i> НАУКОВІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ.....	42
<i>Сватюк О. Р.</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ СТРУКТУРАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	48
<i>Федорчук І. В.</i> ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	59
<i>Андрощук Г. О.</i> ІНСТИТУТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ.....	64
<i>Карасьова Н. А.</i> СТРАТЕГІЯ ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ ТА ЕКСПОРТООРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	84
<i>Чичкало-Кондрацька І. Б., Буряк А. А.</i> ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТИВАННЯ В ПОЛТАВСЬКОМУ РЕГІОНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	93
<i>Стрельченко Н.</i> ФОРМИ ВАЛЮТНОГО АРБІТРАЖУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	101
<i>Олійник Г. Ю.</i> МОДЕЛЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ....	101

.. Волох О.В.

**ІІЗАЦІЯ АВІАПРОСТОРУ УКРАЇНИ ТА ПІДПИСАННЯМ УГОДИ ПРО
ИЙ АВІАЦІЙНИЙ ПРОСТІР.....119**

ська О. М., Сидоренко К. В.

**ОК ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІЖНАРОДНИХ АЕРОПОРТІВ У
УРІ СВІТОВОГО АВІАТРАНСПОРТНОГО РИНКУ.....128**

енко І. Г.

**ІТУАЛЬНА СТРУКТУРА ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОНУВАННЯ АВІАКОМПАНІЙ НА СВІТОВОМУ РИНКУ АВІАПЕРЕВЕЗЕНЬ...139**

Сфіменко Л. М.

**ІЗМ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА
ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ.....147**

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

. В.

ІМИ І ВИКЛИКИ СОЦІОЛОГІЇ НАШОГО ЧАСУ 153

ко В.Ф.

**НАРОДНАЯ КРИМИНОЛОГИЯ И УГОЛОВНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ
РСТВА: ВЗАИМОУСЛОВЛЕННОСТЬ КОНЦЕПЦИЙ НАУЧНОЙ ШКОЛЫ ..162**

. П.

ІА СОЦІОЛОГІЯ В РАКУРСІ КОНФЛІКТНОЇ РЕАЛЬНОСТІ 171

о О. А.

ІЧЕННЯ НЕФОРМАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ ПРОТЕСТНОГО РУХУ В УКРАЇНІ ...180

ко В.І.

ІБКА ПРОБЛЕМА: ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР 188

к А. К.

**ІФІЯ ПРО НОВІ ПІДСТАВИ ВИБОРУ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО
ІЖУ УКРАЇНИ 205**

ький В. В.

ІЗМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА 214

к В.А.

**ІЕНІЕ РАБОЧЕГО КЛАСА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ НЕОЛИБЕРАЛЬНОЙ
ІМЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ.....219**

С. В., Корсак Ю. К.

**ІСАРІЙ (НОЕНЦИКЛОПЕДІЯ) ЯК ЗАСІБ УСПІШНОГО РОЗВИТКУ
ІОГІЇ В МАЙБУТНЬОМУ 223**

Г.

**ІБНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ІІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ УДОСКОНАЛЕННЯ 232**

<i>Двойних К. Є.</i> ЕТНОЛОГІЧНИЙ ІНВАРІАНТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	245
<i>Тарутіна З. Є.</i> ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТА НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ МОЛОДІ	256
<i>Гранченко Л. В., Гранченко О. М.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ	266
<i>Сірий Є. В.</i> ДОСЛІДНИЦЬКІ ОРІЄНТИРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ....	275
<i>Дяченко Т. О.</i> ЗНАЧЕННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	288
<i>Корнійчук О. П.</i> СТРАТЕГІЯ ДІЙ ПО РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ	300
<i>Сіденко С.В.</i> ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	309

Наукове видання

Київський національний університет
культури і мистецтв
Інститут журналістики і міжнародних відносин

**СТРАТЕГІЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ УКРАЇНИ
Том другий**

Шеф-редактор Поплавський М. М.
Науковий редактор Степанов О. П.
Відповідальний редактор Шевель І. П.

Матеріали наукового видання опубліковані в авторській редакції, мовою оригіналу. Відповідальність за точність наведених фактів в публікаціях несе автор. При використанні матеріалів збірника посилання на нього є обов'язковим. Редколегія видання не завжди поділяє позицію авторів.

Видавництво «Юрисконсульт»

Свідоцтво про внесення в державний реєстр видавців: серія ДК № 2281 від 05.09.2005 р.

Поштова адреса: 02660, м. Київ-660,
вул. Червоноткацька 90, офіс 21
Тел. (044) 332-36 63

Підписано до друку 12. 05. 2014 р.
Формат 70*108/16. Папір офсет. №1. Друк офсет. Ум. друк. арк. 65,5. Обл.-вид. арк. 79,21.
Наклад 500 примірників.

Віддруковано з оригінал-макету на видавничо-поліграфічній базі КНУКіМ
м. Київ, вул. Чигоріна, 14

УПРАВЛІННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ

УДК 629.73:330.34

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПРОЕКТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

*Корж М. В., доктор економічних наук, професор, Національний
авіаційний університет;*

*Латишева О. В., старший викладач, Донбаська державна машинобудівна
академія*

Статті визначено показники оцінки інвестиційних проектів розвитку авіатранспортних підприємств з урахуванням екологічного фактору. Запропоновано критерії ефективності екологічно спрямованих інвестиційних проектів в умовах посилення міжнародних правил безпеки та екологічних вимог для підприємств авіаційної галузі.

Ключові слова: авіаційна галузь, показники оцінки, екологічний фактор, критерії оцінки, екологічно спрямовані проекти, авіатранспортні підприємства

Сучасні процеси глобалізації, інтернаціоналізації та інтеграції світової економіки суттєво впливають на інтенсивність пасажиро- та вантажопотоків в аеропортах, що обумовлює необхідність нарощування інфраструктури та покращення якості обслуговування споживачів авіатранспортних послуг. [1]

В зв'язку розвитком міжнародних економічних відносин на ринку авіаперевезень особливого значення набувають інноваційні процеси в аеропортах, як: спрямовані на: збільшення обсягів перевезення, оновлення основних фондів (у т.ч. природоохоронного призначення), підвищення безпеки авіатранспортного перевезення, зменшення експлуатаційних витрат, розвиток системи інформаційного забезпечення, впровадження новітніх технологій (у т.ч. екологічно спрямованих) та ін.

Конкурентоспроможність і інноваційний розвиток авіаційної галузі (зокрема авіатранспортних підприємств) безпосередньо взаємозв'язані, оскільки використання сучасної авіаційної техніки можливо тільки на основі поширення інновацій на ринку авіаперевезень. Тому актуальним питанням для дослідження є визначення критерію оцінки рішень щодо інновацій (ефективності реалізації інноваційних проектів, формування оптимального інвестиційного портфеля).

В умовах посилення міжнародних правил безпеки та екологічних вимог при формуванні на підприємствах авіаційної галузі стратегії розвитку встає проблема впровадження екологічно спрямованих інвестиційних проектів. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання формування критеріїв оцінки ефективності проектів з урахуванням екологічного фактору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

У розробку наукової проблематики, пов'язаної з розробкою методів оцінки інвестиційних проектів, у тому числі з урахуванням екологічного фактору, значний внесок зробили вчені: Т.Г. Бень [2], В. Беренс [3], В.С. Верещак [2], О.О. Лазор, С.К. Харічков та ін. Для оцінки впливу проектів на довкілля застосовують індексні та матричні методи, методи моделювання, графоаналітичні моделі [4] та ін.. Якщо необхідно проведення оцінки «стандартних» інвестиційних проектів застосовуються міжнародні методи оцінки ефективності інвестицій (динамічні та статичні), алгоритм яких викладено у роботах [3, 5].

Однак, до теперішнього часу виникають труднощі урахування всіх можливих соціальних і екологічних результатів інвестиційних проектів, а також проблеми єдиного підходу щодо комплексної оцінки екологічно спрямованих інвестицій. Отже, питання оцінки екологічно орієнтованих проектів на основі існуючих підходів та методичних розробок має бути досліджене більш повно. Методологія дослідження основана на проведенні аналізу існуючих методик оцінки ефективності інвестиційних проектів з урахуванням екологічного фактору.

При формування стратегії розвитку вітчизняних підприємств авіаційної галузі необхідно застосовувати методики відбору та оцінки інвестиційних проектів з урахуванням результатів їх впливу на природне середовище. Проведення «стандартного» аналізу ефективності соціальних і екологічно орієнтованих проектів ускладнюється труднощами кількісної оцінки суспільно – соціальних вигод, а отримання обґрунтованих оцінок часто практично неможливе із-за тимчасової віддаленості екологічних наслідків та труднощами в їх прогнозуванні.

Метою статті є розробка пропозицій по відбору критеріїв комплексно оцінки екологічно спрямованих інвестиційних проектів підприємств авіаційної галузі.

Загальна процедура впровадження екологічно спрямованих інновацій підприємств авіаційної галузі з метою відбору найбільш перспективних проектів передбачає оцінку:

- економічної перспективи впровадження інновацій, економічних переваг інноваційного проекту на ринку авіаперевезень з позиції отримання комерційного успіху і забезпечення підприємству конкурентних переваг (у т.ч. в екологічній сфері);

- виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і погроз, ризиків проекту (найбільш вірогідних на сучасний момент).

Для відбору найбільш перспективних екологічно спрямованих інвестиційних проектів пропонується згрупувати показники по напрямкам, що відображають різні аспекти проекту (табл. 1-4).

По кожному показнику здійснюється ранжирування методом «квадрат потенціалу», алгоритм якого для оцінки загального потенціалу підприємств запропоновано у роботах [4, 6].

Запропоновані у табл. 1-4 напрямки оцінки дозволяють дати комплексну оцінку проекту розвитку підприємств авіаційної галузі, продемонструвати ступінь його інвестиційної привабливості, виявити його вплив на довкілля.

Висновки: Запропонований підхід щодо критеріїв оцінки екологічно спрямованих інвестиційних проектів дозволить більш всебічно підтверджувати результати, що досягаються в результаті впровадження екологічно орієнтованих інвестицій, а оцінки здійснюються на основі кількісних показників. Перевага даного методу полягає в простоті його використання, наочності і об'єктивності отриманих результатів, в застосуванні показників ефективності (табл. 2) згідно з методикою UNIDO, що використовується в міжнародній практиці та визнається зарубіжними інвесторами і може бути корисною при проходженні міжнародної експертизи проекту. Наукова новизна полягає в удосконаленні методичних основ оцінки та відбору оптимальних проектів розвитку. Перспективою подальших пошуків є удосконалення механізму відбору та оцінки екологічно та соціально орієнтованих проектів, що направлені на подальший розвиток підприємства.

Список використаної літератури:

1. Катерна О.К. Управління потоковими процесами в аеропортах. / [О.К. Катерна] / Автореферат дис. ... к.е.н. за спец. 08.00.04 / Національний авіаційний університет, Київ. – 2010 – с.18
2. Верещак В.С. Еколого-економічне обґрунтування інвестиційних проектів. / [Верещак В.С., Бень Т.Г.] / – Дніпропетровськ: Інститут технології, 1998. – 124 с.
3. Беренс В. Руководство по оценке эффективности инвестиций. / [В.Беренс, П. Хавранек] / – М.: АЗОТ "Интерэксперт", 1995. – 528 с.
4. Валдайцев С.В. Управление инновационным бизнесом. Уч. пособие для ВУЗов. / [С.В. Валдайцев] / – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 343 с.
5. Рижиков В.С. Проектний аналіз: Навч. посібник для ВУЗів. / [В.С. Рижиков, М.М. Яковенко, О.В. Латишева та ін.] / – Краматорськ: ДДМА, 2006. – Київ, ЦУЛ – 228 с.
6. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. Посібник. / [Федонін О.С., Репіна І.М., Олексик О.І.] / – К.: КНЕУ, 2004 – 316 с.

В статье определены показатели оценки инвестиционных проектов развития авиатранспортных предприятий с учетом экологического фактора. Предложены критерии эффективности экологически направленных инвестиционных проектов в условиях усиления международных правил безопасности и экологических требований для предприятий авиационной отрасли.

Ключевые слова: показатели оценки, экологический фактор, критерии оценки, экологически направленные проекты, авиатранспортные предприятия

In the article the indexes of estimation of investment projects of development of air enterprises taking into account an ecological factor are certain. The criteria of efficiency of the ecologically directed investment projects in the conditions of strengthening of international safety and ecological requirements rules for the enterprises of aviation industry are propose.

Keywords: aviation industry, indexes of estimation, ecological factor, criteria of estimation, ecologically directed projects, air enterprises.

... господарської та зовнішньої ефективності проектів

Показник	Коментар
1. Темп приросту пасажиропотоків (ефективності ведення господарської діяльності на ринку авіаперевезень), розширення обсягу перевезень на внутрішньому ринку	розширення на внутрішньому ринку
2. Темп зростання об'ємів авіаперевезень на зовнішньому ринку (прямих та транзитних авіаперевезень)	розширення на зовнішньому ринку
3. Відносна економія собівартості послуг на ринку авіаперевезень в результаті впровадження інновацій, % зниження собівартості конкретних видів послуг	або % зниження собівартості авіаперевезень
4. Збільшення рівня якості послуг на ринку авіаперевезень (техніко - експлуатаційні характеристики)	<p>Техніко - експлуатаційні характеристики. Для одиничного показника</p> $q_i = \frac{P_i}{P_{i0}} * 100 \% , q_i - \text{одиничного показника по } i\text{-му параметру (} i = 1, 2, \dots, n); P_i - \text{величина } i\text{-го параметру послуги; } P_{i0} - \text{величина } i\text{-го параметра, при якому потреба задовольняється повністю; } n - \text{кількість параметрів. Комплексний метод оцінки зростання конкурентоспроможності в результаті впровадження інновацій (систем управління ресурсами аеропорту; рівень оптимізації процесів наземного обслуговування тощо)}$
5. Темп зростання показника коефіцієнта валового прибутку (частка валового прибутку на 1 грн. виторгу), коефіцієнта чистого прибутку	- частка валового прибутку на 1 грн. виторгу від реалізації, коефіцієнт чистого прибутку
6. Темп зростання обсягу неавіаційної діяльності аеропорту	зміна обсягу послуг за певний період часу
7. Темп зростання продуктивності та безпеки праці на ділянці впровадження проекту	Комплексний метод оцінки
8. Темп зростання оборотності матеріальних запасів на основі собівартості (собівартість / матеріальні запаси), темп зростання чистих активів (виторг від реалізації / чисті активи). Темп зростання матеріаловіддачі, зменшення матеріаломісткості (відносна економія виробничих запасів) діяльності	або відносна економія виробничих запасів, темп зростання чистих активів (виторг від реалізації / чисті активи)

Таблиця 2

Розділ 2 - Показники фінансової ефективності інновацій при реалізації проектів

Показник	1. Визначення	2. Позначки	3. Зміст показника
1. Показник чистої поточної вартості	<p>Якщо проект припускає не разові інвестиції, а послідовне інвестування фінансових ресурсів протягом декількох років (m – років):</p> $NPV = \sum_{t=0}^n \frac{CIF_t}{(1+i)^t} - \sum_{t=0}^m \frac{COF_t}{(1+i)^t}$	<p>CIF_t – сума чистих грошових притоків (в році t) загального періоду проекту, грош. од.; $ICOF$ – сума одноразових (первісних) інвестиційних витрат на реалізацію проекту; COF_t – сума інвестиційних витрат по окремих інтервалах загального періоду реалізації інвестиційного проекту; i – дисконтна ставка, %; n – загальний період експлуатації проекту</p>	<p>Це різниця між сумою грошових потоків та сумою інвестиційних витрат з урахуванням дисконту. *При цьому величина основних і супутніх доходів і результатів, що отримуються після реалізації інвестиційного проекту в році t повинна урахувати: величину економії витрат, яка була досягнута в результаті здійснення інвестиційного проекту, усунений еколого - економічний збиток від забруднення середовища; платежі та штрафи за забруднення навколишнього природного середовища і порушення природоохоронного законодавства, що виплачуються з прибутку.</p>
2. Показник індексу прибутковості	$PI = \frac{\sum_{t=0}^n \frac{CIF_t}{(1+i)^t}}{\sum_{t=0}^m \frac{COF_t}{(1+i)^t}}$	як у попередньому пункті	Це відносна прибутковість проекту в розрахунку на одиницю інвестицій

Показник	4. Визначення	5. Позначки	6. Зміст показника
3. Показник дисконтованого періоду окупності	$PP = ICOF / \left[\sum_{t=0}^n \frac{CIF_t}{(1+i)^t} / n \right]$ - при одноразових інвестиційних витратах; При послідовному інвестуванні протягом декількох років (m – років): $PP \approx \sum_{t=0}^m \frac{COF_t}{(1+i)^t} / \left[\sum_{t=0}^n \frac{CIF_t}{(1+i)^t} / n \right]$	як у попередньому пункті	період окупності інвестиційних витрат
4. Показник внутрішньої норми прибутковості	$IRR = i_1 + \frac{NPV_1}{NPV_1 - NPV_2} \times (i_2 - i_1)$	i_1 - значення процентної ставки, при якій набуто розрахункового позитивного значення чистої поточної вартості проекту (NPV_1), i_2 - значення процентної ставки, при якій набуто розрахункового негативного значення чистої поточної вартості проекту (NPV_2)	показник дисконту, при якому чиста поточна вартість проекту рівна нулю; показує очікувану прибутковість інвестора, максимально можливу ставку прибутковості на капітал; при здійсненні проекту за рахунок позики банку IRR відображає верхню межу допустимого рівня банківської ставки для збереження "безбитковості" проекту

Показник	7. Визначення	8. Позначки	9. Зміст показника
<p>5. Інвестиційний ризик: необхідність залучення позичкового капіталу (інших держав чи банківського капіталу) та його частка в інвестиціях, об'єм забезпечених страхових гарантій повернення всього об'єму стартових інвестицій, наявність кредитних ліній, фінансове забезпечення і стабільність надходження доходів від проекту. Фактори інвестиційного ризику: ризик зміни зовнішнього середовища, недосконалість валютного законодавства, ризик втрати споживачів, ризик посилення конкуренції, ризик втрати постачальників пального, ризик закупівлі палива за завищеними цінами та неналежної якості, і, мікроризики: ризик збільшення зобов'язань, знос основних фондів та ризик збільшення собівартості послуги</p>	$R_1 = \frac{\% NPV_1}{\% X_1}$ <p>де $\% NPV_1 = \frac{NPV_1 - NPV}{NPV} \cdot 100 \%$</p>	<p>R - еластичність зміни чистого приведенного доходу по окремому чиннику; NPV₁ - нове значення NPV при зміні фактора на X %; NPV - базове значення NPV.</p>	<p>Експертне ранжирування показників. Застосування аналізу чутливості (стійкості) для визначення найбільш ризикових факторів. R - показник чутливості, що є відношенням процентної зміни чистого приведенного доходу до зміни значення змінної на один відсоток (еластичність зміни показника) Визначення найбільш ризикових факторів; об'єм забезпечених страхових гарантій повернення всього об'єму стартових інвестицій; фінансове забезпечення і стабільність надходження доходів від проекту тощо.</p>

Розділ 3 - Показники екологічності проектів

Показник	Визначення	Пояснення
1. Показник ресурсоемності діяльності на ринку авіаперевезень (показник питомого споживання природних ресурсів)	кількість ресурсів / об'єм продаж	показник питомого споживання природних ресурсів
2. Показник землеємності або енергоемності	виробнича площа / об'єм продаж	*альтернатива - показник енергоемності
3. Показник уцербоемності діяльності на ринку авіаперевезень (питомий економічний збиток)	збиток / об'єм продаж	питомий економічний збиток на 1 грн послуги на ринку авіаперевезень
4. Відносна економія матеріалів в результаті проекту, підвищення ступеня використання природних ресурсів	Δ (у % або долях)	*альтернатива - підвищення ступеня використання природних ресурсів
5. Показник відходоємності діяльності на ринку авіаперевезень	об'єм відходів / об'єм ведення господарської діяльності	*альтернатива - темп зростання матеріаловіддачі, зменшення матеріаломісткості, відносна економія виробничих запасів
6. Показники дотримання гігієнічних і екологічних нормативів для досягнення бажаного рівня безпеки ведення господарської діяльності - при оцінці атмосферного повітря, води, ґрунту і ін.: перевищення ГДВ, ГДК (гранично допустимих викидів і концентрацій, рівня шуму тощо)	Δ ГДВ, ГДК	розмір перевищення гранично допустимих викидів і концентрацій

Розділ 4 – Показники інноваційної перспективності і суспільної значущості проектів

Показники
1 Рівень капіталовкладень (доля коштів, що виділяються на дослідження і заходи по розвитку нових технологій і послуг, навчання і підготовку персоналу, пов'язаного з інноваціями в загальному об'ємі усіх інвестицій)
2 Коефіцієнт «забезпеченості інтелектуальною власністю» – відношення вартості інтелектуальної власності (у вигляді патентів, ліцензій на ноу-хау, програмні продукти, знаки обслуговування, ін.права для інноваційного розвитку) до ін. внеоборотних активів.
3 Рівень впровадження інноваційних технологій, у т.ч. національної значущості - збільшення енергоефективності та екологічності (пов'язано з переходом на нове інженерне обладнання, а також з розробкою та реалізацією заходів по зниженню негативного впливу на НПС та виконанню ековимог: технології, що забезпечують зниження рівня шуму ПС в зоні аеропортів, утилізація відходів та зниження шкідливих викидів, оснащення вингпетами - пристроями, що дозволяють збільшити ефективність експлуатації літаків і понизити рівень забруднення довкілля, а також що дозволяє економити до 5% пального)
4 Перспективність використання результатів інноваційної технології (інжиніринг, консультування) - інтегрованої інформаційної системи (єдині он-лайн та автономні системи продажу, впровадження нових методів самообслуговування пасажирів з використанням платіжних терміналів і сайту аеропорту, орієнтовні на споживача автоматизовані платіжні системи), системи контролю за технічним станом ПС у режимі «реального часу», системи оперативного доступу до інформаційної бази даних аеропорту. Платне навчання (вартість навчання) працівників контрагента, зацікавлених в інноваційній технології модернізації аеронавігаційної системи, аеродромних будівель і споруд, злітних - посадкових смуг, термінальних комплексів, обладнання (геонавігаційні технології, технології відслідковування пасажирів та багажу)
5 Ергонометричні показники (кількість знову створених робочих місць, зниження рівня захворювань після впровадження ІІ тощо), розвиток неавіаційних сервісів - розробка ініціатив по залученню в аеропорт додаткового потоку відвідувачів, використання туристичного потенціалу, розвиток торгівельної діяльності на території аеропорту та ін.
6 Рівень впровадження ноу-хау для впровадження європейських стандартів безпеки авіації та захисту прав вантажовласників і пасажирів (комплексної системи безпеки і протидії тероризму; системи орнітологічної безпеки; інноваційних технологій модернізації аеронавігаційної системи, аеродромних будівель і споруд, злітно - посадкових смуг, пасажирських термінальних комплексів; системи цифрової ідентифікації особистості; впровадження навігаційної системи GPS підвищеної точності). Очікуваний подальший науковий ефект з метою забезпечення конкурентоспроможності, поглиблення міжнародного співробітництва, розвитку бізнесу внутрішнього повітряного сполучення (перспективи розвитку інфраструктури аеропорту, системи оптимізації управління повітряним рухом в зоні аеропорту, систем управління польотами автоматичного спостереження)